

NHỮNG TRỞ NGẠI LÀ CHƯỚNG DUYÊN HAY THẮNG DUYÊN

Hôm nay chúng tôi đủ duyên về đây, trước hết là thăm Tổ đình Giác Nguyên, kế thăm tất cả chư Tăng đang an cư và sau nữa là thăm quý Phật tử. Tôi đến đây cũng mong sao cho tất cả Tăng Ni, Phật tử đều thấm nhuần chánh pháp của Phật để chúng ta cùng nhau tu hành. Vì vậy hôm nay tôi có ít lời cho chư Tăng Ni cũng như quý Phật tử trên đường tu luôn luôn tiến, chớ không bao giờ thoái chuyển. Muốn thế chúng ta phải có cái nhìn đúng với lẽ thật. Nên đề tài chúng tôi nói hôm nay là Những trở ngại là chướng duyên hay thắng duyên?

Đa số chư Tăng, Ni cũng như Phật tử khi tu hay than rằng: “Sao con gặp nhiều chướng duyên quá. Khi xưa chưa biết tu thì ai cũng xử sự tốt, tử tế với mình. Bây giờ biết tu rồi, sao thấy ai cũng lạt lẽo với mình, không được đầm ấm như xưa !” Do đó, nên nói là chướng duyên.

Vì nghĩ gặp chướng duyên nên chúng ta có ý buồn. Tu mà sao không được người nâng đỡ, không được người hưởng ứng, phụ giúp với mình, lại còn bị ngăn trở. Hay có lẽ tu không có phước? Hầu hết Phật tử chúng ta đi chùa, lễ Phật, cầu chư Tăng tụng niệm, chú nguyện cho mình thì đều nghĩ rằng như vậy có phước hơn hồi chưa tu. Nhưng sao hồi chưa tu không gặp chướng mà bây giờ tu lại gặp chướng? Rồi than rằng mình đi chùa không có phước nên trở ngại. Thậm chí có người nói ngày xưa không tụng kinh Pháp Hoa thì không sao, bây giờ tụng kinh Pháp Hoa lại đổ nghiệp, nào con cái bệnh hoạn, gia đình rối ren. Như vậy chướng hay không chướng?

Tôi nêu lên những vấn đề trên và sẽ giải thích cho chư Tăng, Ni cũng như quý Phật tử hiểu để đường tu của chúng ta lúc nào cũng vui vẻ, cũng tiến lên, không thoái lui, không chán nản.

Người vào chùa tu không có thí chủ cúng dường, lâu lâu muốn mua bộ sách, bộ kinh mà không có tiền nên than thân trách phận: "Mình tu sao chướng quá, huynh đệ chung quanh có tiền mua kinh sách học, còn mình không có gì hết." Đó là chướng thứ nhất.

Thứ hai, có người cho rằng lúc còn là cư sĩ ở thế gian, ai cũng kính nể, đến khi tu sao thấy mọi người khi dễ quá nên đâm ra bực, nghĩ mình tu không có phước bị người ta khinh bạc, thành ra thôi tâm. Vì trước khi đi tu, chúng ta hay nghĩ rằng mình vào chùa làm thầy tu, huynh đệ cũng thầy tu, chắc ai cũng thương cũng bảo bọc mình trăm phần. Nhưng khi vào chùa rồi thấy mọi người lơ là, không chú ý tới mình nên cảm thấy bị người khinh bạc. Lại nữa, khi còn là Phật tử đến chùa, được thầy trụ trì hay cô trụ trì tiếp đón nồng hậu, vui vẻ thì thích. Nhưng gặp thầy, cô lơ là lạnh nhạt liền không muốn đi chùa nữa. Đó là chướng thứ hai.

Thứ ba, khi được xuất gia vào đạo, chúng ta thường nghĩ rằng thầy sẽ thương, sẽ tin, sẽ dễ dàng với mình. Không ngờ thầy lại rầy quở, răn đe đủ điều. Thấy vậy liền cho là thầy khó khăn, rồi muốn tìm chùa khác ở hoặc muốn trở về với ba má, để được cung chiều hơn. Đó là chướng thứ ba.

Thứ tư, Phật tử ở thế gian nghĩ rằng đi chùa, làm phước, biết tu; như vậy là có phước, sao lâu lâu lại bị bệnh. Trong khi lúc chưa tu thì không bệnh, nghĩ như vậy nên hết muốn tu. Còn chư Tăng bệnh, nếu được thầy trụ trì hay huynh đệ tới lui thăm viếng thì vui. Nếu thầy bạn không để ý, huynh đệ cũng lơ là thì buồn, sanh ra chán nản. Nhớ lại lúc ở nhà khi có bệnh, ba má săn sóc kỹ lưỡng, ăn uống đầy đủ. Còn vô chùa bệnh, quý thầy không ngó ngàng tới, từ đó thôi Bồ Đề Tâm. Đó là chướng thứ tư.

Tóm lại, khi tu chúng ta thường gặp nhiều điều trở ngại sanh chướng như thế. Vậy tôi xin hỏi, những việc ấy là chướng duyên hay thắng duyên? Tất cả những khó khăn trở ngại đối với người tu, nếu chúng ta không hiểu đạo thì đó là chướng duyên. Ngược lại, nếu chúng ta hiểu đạo thì đó là thắng duyên.

Tôi thí dụ mấy đứa nhỏ chơi tập nhảy cao. Ban đầu chúng gác cây khoảng năm tấc thì nhảy qua. Nếu muốn nhảy cao hơn nữa phải nâng lên sáu tấc, rồi bảy tấc, lần lần cây càng cao thì nhảy càng cao. Cao nhiều là chướng nhiều, mà chướng nhiều thì nhảy mới giỏi. Cũng như vậy, muốn trở thành người tu hành đầy đủ công đức, đầy đủ nguyện lực và đầy đủ trí tuệ thì những trở ngại là những thắng duyên.

Trong kinh Pháp Hoa, đức Phật tuyên bố: "Đề Bà Đạt Đa là thiện hữu tri thức bậc nhất của ta. Nhờ Đề Bà Đạt Đa mà ta chóng thành đạo quả." Đức Phật kể trong vô số kiếp đời trước cho tới đời hiện tại của Ngài, Đề Bà Đạt Đa luôn phá Ngài, hại Ngài, đời

nào cũng làm cho Ngài điêu đứng. Kết thúc lại, Ngài nói nhờ Đề Bà Đạt Đa mà Ngài chóng thành đạo.

Trên đường tu, nếu ai trợ duyên cho mình mau thành Phật thì người đó là người giúp mình. Như vậy Đề Bà Đạt Đa là người giúp Phật. Vậy, những thứ chướng duyên vừa kể là duyên tốt để giúp chúng ta tu hành mau có kết quả. Thế nên biết không có cái chướng thật, mà chướng là vì chúng ta yếu đuối, chúng ta nghĩ tưởng sai lầm. Sự thật, người tu gặp trở ngại là gặp được một cơ hội tốt để vươn lên, chớ không phải để thối lui. Phật kể Đề Bà Đạt Đa trong đời hiện tại nào là phá hòa hợp Tăng, nào là lăn đá đè Phật, nào là xúi vua thả voi giày Phật v.v... Chúng ta nghe qua có thương Ngài không? Nhưng Phật nói Đề Bà Đạt Đa là thiện tri thức, là người giúp Phật chóng thành đạo quả.

Câu chuyện thứ hai cũng trong kinh Pháp Hoa, nói về Bồ Tát Thường Bất Khinh. Khi thấy ai Ngài đều chấp tay nói: "Tôi không dám khinh các Ngài vì các Ngài đều sẽ thành Phật!" Vậy đó, mà có người cho rằng Ngài dám nói bướng, nói bậy rồi vác gậy đuổi đập. Phật bảo thuở xưa Bồ Tát Thường Bất Khinh thành Phật là do bị người mắng chửi, đánh đập nhưng không thối chí, cố gắng nỗ lực hơn lên, gặp ai cũng tuyên bố "các Ngài sẽ thành Phật." Như vậy việc đánh đập, mắng chửi của người là chướng duyên hay thắng duyên giúp Bồ Tát thành Phật? Tất cả những chướng ngại ấy đều là duyên tốt giúp Ngài sớm thành Phật.

Chúng ta nhìn lại từ đức Phật cho tới Bồ Tát, ngày xưa các Ngài tu hành có được mọi người tin yêu quý kính luôn hay cũng có những người gây khổ đau, làm trở ngại cho quý Ngài. Vì vậy, trên đường tu chúng ta không nên mong cầu mọi việc đều như ý. Chúng ta tu mà cầu tất cả mọi việc đều như ý thì có gọi là tu không? Có gì trở ngại đâu mà tu. Tu là phải có tham sân si hiện ra rồi chúng ta tiêu diệt nó. Đó chính là cơ hội để chúng ta tiến lên, chớ không phải lùi.

Như vậy muốn tu được tốt đẹp, thành công thì chúng ta phải chấp nhận những chướng ngại. Những chướng ngại ấy nhà Phật gọi là thắng duyên. Tăng, Ni và Phật tử tu mà sợ nhiều chướng ngại thì rất yếu đuối, rất kém cỏi. Người tu như vậy dễ bị thiệt thòi. Quý vị nhớ tu là chuyển hóa những tâm niệm xấu xa, yếu đuối, hèn nhát trở thành dũng mãnh, tốt đẹp. Nếu chúng ta muốn cái gì được cái ấy, chỉ có một chiều đi lên thì quá thỏa

mãn, còn gì đâu để tu. Như thế càng tu chỉ càng tăng trưởng lòng tham, mà nếu tăng trưởng lòng tham thì chưa thật biết tu.

Phật tử chúng ta tu muốn cái gì cũng tốt đẹp hết. Đi chùa thì xin Phật cho con được bình an, được ít bệnh, gia đình được khỏe mạnh, làm ăn đâu được đầy. Như vậy quý vị đi chùa để tu hay đi chùa để xin? Nếu xin thì khỏi tu, mà tu thì khỏi xin.

Trong kinh Phật nói bồ thí, cúng dường phước vô lượng. Nhưng Phật tử chúng ta bồ thí thì đòi hỏi phải được phước, cúng dường thì phải được cái gì. Thí dụ như gần rằm tháng bảy, Phật tử muốn phóng sanh cho có phước nên mua chim, chờ tới ngày rằm đem vô chùa nhờ quý thầy tụng kinh cầu nguyện rồi thả ra. Nhưng cầu nguyện cho ai? Cầu nguyện cho mình được sống dai, gia đình được khỏe mạnh v.v... Như vậy thả chim vì lòng từ bi hay vì lòng ích kỷ? Sao chúng ta tu mà ích kỷ quá chừng. Bắt chim đem thả để mình được sống dai, chớ không nghĩ thương con chim đang bị nhốt khổ sở, mình thả cho nó tự do, bay khắp tứ phương kiếm ăn thông thả. Rõ ràng nói tu chớ thật ra không tu gì hết.

Có khi quý thầy bận, để lồng chim từ sáng tới chiều tối mới rảnh tụng kinh, chim bị chết lên chết xuống trong lồng trông thật tội nghiệp. Chúng ta tham được sống lâu, được mạnh khỏe mà thả chim chớ không phải vì thương con chim. Phật tử kiểm lại xem sẽ thấy việc làm của mình trái với đạo lý mà chúng ta lầm tưởng là đúng đạo lý. Chúng ta tu thì phải khỏi lòng từ bi thương chúng sanh bị khổ, bị nhốt, chúng ta mua để thả nó được tự do. Một giờ tự do là một giờ tốt, nếu thả sớm thì được nhiều giờ tốt. Đằng này chờ cho nó đuối hoặc có khi chết mà vẫn chưa được thả vì còn chờ cầu nguyện cho mình. Đó là điều hết sức sai lầm. Vì tu là phát tâm từ bi rộng lớn, tu là có trí huệ sáng suốt, chớ đâu phải tu là ích kỷ.

Lại một chuyện nữa, Phật tử chúng ta đi chùa, cúng chùa và cho đó là tu. Đi chùa, cúng chùa là làm phước chớ không phải tu. Tu là sửa đổi thói hư tật xấu của mình trở thành tốt. Cúng chùa, cúng Tam Bảo là tu phước, chớ không phải tu sửa lại chính mình. Vì lòng kính trọng Tam Bảo nên chúng ta đi chùa lễ Phật, cúng dường Tam Bảo cho chư Tăng có phương tiện tu học, và xây dựng chùa chiền làm nơi tín ngưỡng cho mọi người.

Chúng ta cúng dường để Tam Bảo thường còn ở thế gian, đem lại lợi ích cho chúng sanh, chớ không phải cúng dường Tam Bảo để cầu cho mình được mạnh giỏi, cho

mình làm ăn được phát tài. Vậy mà Phật tử đi chùa đốt ba cây hương nguyện vái tứ tung, xin đủ thứ hết. Lễ vật dâng cúng chừng vài mươi ngàn mà nguyện xin Phật ít nhất cũng vài trăm ngàn! Đồi chác như vậy xem ra nặng lãi quá phải không?

Thêm trường hợp này nữa, có Phật tử đến chùa thường mà gia đình có người bệnh hoạn, nếu thầy không tới thăm thì buồn liền, vì nghĩ mình lo cho Tam Bảo quá mà thầy không lo lại cho mình. Quý vị thấy chúng ta làm việc gì cũng nặng về bản ngã, chớ không phải thật lòng vì Tam Bảo. Nếu thật lòng vì Tam Bảo thì cứ làm để Tam Bảo được trang nghiêm, được thường còn là đủ rồi. Chuyện bệnh hoạn riêng tư của gia đình mình, thầy rảnh đi thăm cũng tốt hoặc thầy bận chưa đi thăm được cũng vui vẻ. Đó là Phật tử hiểu biết chữ tu trong nhà Phật.

Đến đây tôi nhắc chư Tăng, Ni và quý Phật tử về hạnh bố thí. Chúng ta nguyện tu hạnh bố thí mà cả năm không ai đến xin mình đồng xu nào hết thì có gọi tu hạnh bố thí được không? Nếu nguyện tu hạnh bố thí thì được người đến xin, chúng ta nên mừng vì có đủ duyên để làm tròn hạnh nguyện của mình. Bố thí là buông xả của mình ra giúp cho người. Xả được lòng tham thì xóa hết tâm tham lam của mình. Nên giúp cho người thì ta phải mang ơn người, vì nhờ người mà ta xóa được lòng tham của chính mình.

Thế nên chư Tăng, Ni cũng như quý Phật tử khi cho ai vật gì, người đó không vái chào, không cám ơn, chúng ta có trách họ không? Phải hiểu rằng chúng ta tu hạnh bố thí thì người đến xin là người giúp mình thực hành hạnh bố thí, phá trừ thói xấu tham lam, thêm một bước tiến trên đường tu, nên người xin là người mình phải mang ơn. Có thể mới thật là tâm đạo đức, biết hành hạnh bố thí. Nếu nói tu hạnh bố thí mà nay người này xin, mai người kia xin, một người nợ xin, mình phát cái lên thì hạnh bố thí vừa mới mở cửa đã bị đóng lại rồi. Chúng ta muốn tròn hạnh nguyện bố thí thì gặp mọi người đến xin đều mừng vui cho hết.

Trong kinh Đại Bát Nhã kể các vị Bồ Tát tu hạnh bố thí, khi có người đến xin mà các Ngài không có gì cho liền tủi khóc. Như vậy mới gọi là lòng từ bi bố thí. Còn chúng ta nếu hứa cho ai mười ngàn, người ta tới mà chúng ta hết tiền, không có mười ngàn liền nổi quạu lên. Như vậy có lòng từ bi không? Tất cả chúng ta tu phải có cái nhìn đúng với lẽ thật. Nếu tu hạnh bố thí là vì khởi lòng từ bi để dẹp trừ lòng tham lam, thì khi có người

tới xin chúng ta phải thấy xót xa, giúp được hay không được cũng thương họ chớ không giận, không buồn. Như vậy mới là người tu chân chính.

Giờ nói đến tu hạnh nhẫn nhục. Giả sử có chư Tăng, Ni hay Phật tử nào phát nguyện tu hạnh nhẫn nhục mà đi ra ai cũng khen ngợi mình, thì quý vị có nhẫn được không? Nếu không thì tu hạnh nhẫn nhục chùng nào mới thành công. Khi chúng ta tu hạnh nhẫn nhục, phải có người tới tìm cách này, cách nọ, nói xấu hoặc nhục mạ, chửi bới chúng ta đủ điều để thử sức nhẫn của mình. Đó là những người thân của mình, vì họ muốn thành tựu công đức nhẫn nhục cho mình nên họ mới làm như vậy.

Trong kinh Phật dạy: "Người tu hành chân chính, có ai đến phá phách làm trở ngại thì người đó bị tội phải đọa địa ngục." Như vậy chúng ta tu hành chân chính mà có người lại chửi bới phá phách mình thì người đó hết sức vì mình, hết sức thương mình họ mới dám làm, vì biết phải đọa địa ngục. Nên chúng ta phải quý kính người đó hơn. Người ấy đã gan dạ dám vào địa ngục để giúp cho mình tiến lên, thì còn gì hơn nữa ! Nếu nghĩ như vậy thì quý Phật tử còn ghét ai không?

Cho nên tất cả Phật tử khi phát tâm tu, cũng như chư Tăng, chư Ni khi phát tâm xuất gia vào đạo, nếu có ai bị khinh chê, bị mắng chửi, bị hủy nhục thì cứ cười: "Tôi rất mang ơn quý vị đã giúp tôi nhiều!" Cứ một câu đó nói hoài, không buồn, không giận, đó là người thứ thiệt. Ngược lại, vừa bị nói nặng một chút, liền giận năm bảy ngày, tìm cách này cách kia trả thù lại, thì đó là thứ giả rồi.

Chúng ta xét cho thật kỹ mới thấy trên đường tu thật ra trở ngại nhiều chùng nào thì đạo đức tăng trưởng nhiều chùng ấy. Thí dụ có thầy nào đó quen nói: "Tôi nóng lắm, đừng có chọc tôi!" nếu lỡ có huynh đệ làm giận liền tát tai người ta hoặc la ầm lên, huynh đệ sợ quá bỏ chạy. Như vậy, càng thắng người bao nhiêu thì cái dở càng đậm, càng nhiều bấy nhiêu. Chỉ khi nào bị người ta chửi mình hoặc làm nhục mình mà mình vẫn cười, đó mới thắng.

Thế nhưng Phật tử chúng ta cứ nói nhịn là nhục nên không chịu nhịn vì sợ nhục. Tôi thường nói sự nóng nảy của mình là một tật xấu. Khi ý dấy lên, chúng ta không thắng được nó là đã xấu rồi, huống nữa miệng nói thân làm để người khác phải giận, phải buồn thì càng khổ thêm. Chúng ta tu phải làm sao thắng được sự nóng giận. Thắng được mới thấy sức nhẫn nại mạnh mẽ của chúng ta.

Bởi vậy đức Phật đã dạy trong kinh Pháp Cú: "Thắng một vạn quân không bằng thắng mình. Thắng mình mới là chiến công oanh liệt nhất." Thiên hạ cứ ưa thắng người ngoài mà không chịu thắng mình. Thắng người ngoài thì thêm hờn thêm oán, còn thắng được mình mới là thành công trên đường tu. Như vậy chúng ta tu cần phải chấp nhận những điều xấu, những điều không hay để thấy được tâm niệm mình.

Thí dụ ở thế gian, nếu chúng ta làm ăn năm nay phát tài, năm tới phát tài, năm nào cũng phát tài hết thì càng tăng trưởng thêm lòng tham. Nhiều tiền là sung sướng hay cực khổ? Tôi thấy nhiều tiền không phải là sung sướng đâu. Nhiều tiền cứ lo sợ mất, lo gìn giữ, càng thêm khổ. Chúng ta tu dù ở trong cảnh ngộ nào chúng ta cũng hằng biết rõ cái được, cái mất là vô thường. Được cũng không mừng nhiều, mất cũng không buồn nhiều. Đó là mình tu tiến. Vậy chúng ta muốn tiến tu phải dùng trí tuệ thấy rõ được những điều hay, không nên dùng tình cảm nhìn theo thói quen. Bởi theo thói quen nên khi gặp trở ngại gọi là chướng. Ngược lại, dùng trí tuệ thì trở ngại là thắng duyên giúp mình vượt lên, đạt được đạo đức tốt, không có gì phải buồn.

Đến tu hạnh tinh tấn. Nếu người tu hạnh tinh tấn phát nguyện: "Đêm nay con tụng kinh hoặc con ngồi thiền ba thời," nhưng mới hành được một hai đêm liền phát bệnh. Như vậy có chướng không? Nếu người không biết thì nói bị chướng. Hiểu như vậy là sai.

Nếu mình mạnh thì ngồi thiền, tụng kinh; còn đau thì nằm đó tu. Quý vị nghĩ khi bệnh tu không được sao? Nếu bệnh chúng ta nằm nhìn từ đầu đến chân, rõ ràng Phật nói thân này đau khổ, đủ thứ đau, nhức chỗ này, mỏi chỗ kia. Phật nói thân này vô thường ta thấy rõ: mới hôm qua mạnh, bữa nay yếu, mai kia sẽ hoại. Quán chiếu soi xét đúng như lời Phật dạy như vậy là tu rồi. Không phải vì bệnh mà chướng. Nếu thấy bệnh chướng là do chấp tu phải tụng kinh, ngồi thiền, còn nằm trên giường không tu được, đó là cố chấp chứ không phải tu.

Khi có người phát tâm tinh tấn tu hành nhưng gặp thời tiết nóng quá hoặc lạnh quá, ngồi thiền không nổi, như vậy thì sao? Khi chúng ta đã quyết tâm tu, dù nóng hay lạnh cũng không nản chí. Nóng thì tu theo nóng, lạnh thì tu theo lạnh. Chúng ta khéo ứng dụng tu tùy theo thời tiết, chứ không bỏ, không thoái lui. Có như vậy mới tròn hạnh tinh tấn. Người tu bây giờ có bệnh, mặc dù ham tu, nhưng thấy trong người uể oải nên tới giờ

tụng kinh xin nghỉ, viện lý do bữa nay nhức đầu quá, ngồi thiền không được. Cứ hẹn mai, hẹn một như vậy hoài, người đó gọi là tinh tấn không hay là giải đãi.

Tôi nhớ lúc tôi ở Thiên Duyệt Thất, hôm đó mới cạo tóc mà cạnh thất có một tổ ong vò vẽ. Thấy cái đầu tôi trắng bóng, nó chích cho một cái đau chảy nước mắt. Khi đó chẳng lẽ ngồi chịu đau, tôi vô lý bỏ đoàn ngồi thiền. Ngồi một hồi quên mất, hết đau hồi nào không hay. Nên chúng ta phải can đảm một chút thì cái đau nó sẽ qua. Nếu mình cứ sợ đau nhức rồi nằm đó rên thì có hết nhức không? Thôi thì đi ngồi thiền xem thử nó thắng mình hay mình thắng nó. Vượt qua được, hết đau là mình thắng nó.

Quý vị tu thiền, sắp tới giờ tọa thiền, thấy trong người khó chịu như nhảy mũi, ho, v.v... nếu làm biếng thì đổ thừa bệnh rồi nghỉ. Người tinh tấn vẫn cứ ngồi. Nhờ ngồi nên trong người nóng lên, toát mồ hôi, hết bệnh. Như vậy người ấy thắng được bệnh. Vậy tinh thần tinh tấn là sức mạnh để thắng sự yếu đuối, hèn nhát của chính mình, do đó thắng được tất cả những cơn bệnh. Người tu hành tinh tấn ít sợ bệnh hoạn, vì có thể vượt qua nó, không bị nó làm chủ mình. Muốn vượt qua tất cả thì phải gan, dám ngồi chết trên bồ đoàn mới có thể vượt qua được, bằng không dám thì không thể vượt qua nổi.

Tóm lại, chúng ta tu hành muốn đầy đủ hạnh từ bi, đầy đủ hạnh nhẫn nhục, thì tất cả những trở ngại, tất cả những nghịch duyên ở bên ngoài đối với chúng ta đều là cơ hội tốt, không có chi là xấu hết. Những người gây trở ngại cho mình mới thật đáng mang ơn, chớ không phải người thù oán. Hiểu được như vậy trên đường tu mới không thối chuyển, mà còn chuyển được tất cả những chướng duyên trở thành thắng duyên.

Quý vị dù xuất gia hay tại gia, nếu đã quyết tu rồi thì phải can đảm, phải thấy đúng như thật để chúng ta không bị các duyên làm trở ngại phải thối tâm, lùi bước trên đường tu. Lúc nào ta cũng hăng hái, nỗ lực tiến lên cho tới ngày thành tựu đạo quả Bồ Đề mới tròn sở nguyện của mình. Được như vậy mới là người cầu giải thoát sinh tử.

Tất cả Phật tử nghe hiểu rồi phải mạnh mẽ nhìn đúng như thật, thì tôi bảo đảm quý vị trên đường tu càng ngày càng tiến, càng ngày càng cao thượng, ngày càng gần các bậc Thánh hiền, chớ không xa nữa. Còn ngược lại thì xa lác. Tôi nói bao nhiêu đó cũng quá đủ rồi. Mong quý vị thực hành đạt được nhiều kết quả tốt đẹp.

